

იაკობ გოგებაშვილისეული მეთოდოლოგიის
საღვთისმეტყველო წინამძღვრები

THE THEOLOGICAL PREMISES OF IAKOB
GOGEBASHVILI'S METHODOLOGY

მედეა ლლონტი

Medea Ghlonti

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი
Arnold Chikobava Institute of Linguistics

საკვანძო სიტყვები: მეთოდოლოგია, ღვთისმეტყველება,
სასკოლო სახელმძღვანელო

Keywords: methodology, theology, schoolbooks

I. ყოველგვარი საქმის კეთილად განხორციელების საწინდარია სათანადო წესების სისტემურობა, მისი მეთოდური თანმიმდევრობით მომარტვება, ანუ მეთოდიკა. ამ თვალსაზრისით, ჩვენს ყურადღებას იპყრობს წმიდა წერილის პირველ წიგნში აღბეჭდილი ღრმა საღვთისმეტყველო იგავთმეტყველებითი უწყება მიუწვდომელი საიდუმლოებით მოცულ სამყაროს შექმნაზე – „სოფლის შესაქმნებ“ (შესაქმე, თ. I-II).

განიმარტება, რომ მრავალმონყალე და ყოვლადბრძენ ზეციერ შემოქმედს, ვითარცა დახელოვნებულ ხუროთმოძღვარს (ბასილი დიდი, 2002), თავისი უზენაესი საქმის განსახორციელებლად ხელთ უპყრია ის შესაქმისეული ღვთაებრივი მეთოდოლოგია, რომელიც მან გვიბოძა ჩვენ, თავის ხატსა და მსგავსებას, რათა იგი სათანადო წესითა და რიგით მოვიმარტვოთ და ყოველგვარი სადმერთო თუ კაცობრივი საქმე ღვთივმოსაწონად აღვასრულოთ.

წმიდა მამის მიერ საგულისხმოდაა მონიშნული ყოველგვარი მეთოდიკის (მეთოდოლოგიის) 3 უმთავრესი მასაზრდოებელი პრინციპი:

- აზრის პრინციპი, ანუ შესასრულებელი საქმის განხორციელება – მიზანდასახულობის (მიზეზისა და მიზნის) წინდანინ გააზრებითა და საკუთარი ნება-სურვილის განხილვა-გადასინჯვით:

- რა (რომელი) საქმე მაქვს განსახორციელებელი?
- რატომ უნდა განვახორციელო ეს საქმე?
- როგორ უნდა განვახორციელო ეს საქმე?
- კეთილია თუ არა ეს საქმე და შემიძლია თუ არა მე ამის განხორციელება?

- იერარქიული პრინციპი, ანუ – ამგვარად გააზრებული საქმის: • თანამიმდევრობით, ერთიმეორიდან გამომდინარე წესითა და რიგით განხორციელება,

- დროულად, შესაბამისი დრო-ჟამის გათვალისწინებით განხორციელება,

- ღვთივმოსაწონად განხორციელება;

- „მოხილვის“ პრინციპი („აბა, მე დღეს ვის რა ვარგე?“ – წმიდა ილია მართალი), ანუ შესრულებული ან განუხორციელებელი საქმის გადახედვა,

შდრ. ყოველი შესაქმნისეული დღის დასასრულს ჩაწერილი დასკვნითი ფორმულირება: „... და იხილა ღმერთმან, ... რამეთუ კეთილ ...“, სადაც „კეთილი“, წმიდა ბასილი დიდის სარწმუნო სწავლებით: „აქ შესაქმნის გონებით განსჯაზე მიუთითებს“ (ბასილი დიდი, 2002 : 251).

II. X საუკუნიდან მოკიდებული XIX საუკუნემდე, ქართული წერა-კითხვის სწავლების მეთოდს შეადგენდა 4 პრინციპი; მათაგან სამი – სინთეზური, ანალიზური და ანალიზურ-სინთეზური – გოგებაშვილმა ერთ მთლიანობად პირველად „დედა ენაში“ დანერგა და იგი ქვაკუთხედად დაუდო ანბანური სწავლების ბგერით-ანალიზურ მეთოდს, შემდეგი თანამიმდევრობით:

სიტყვა > მნიშვნელობა („აზრი“) > ასობგერა.

ამ მეთოდს გოგებაშვილი უფრო მაღალნაყოფიერად მიიჩნევდა, უწინარესად იმ მიზეზითა და მიზნით, რომ: „ყმანვილმა სწავლაში ჭერ დაინახოს აზრი, რათა სწავლების პროცესი გონივრულ „საგნად“ ეჩვენოს და წახალისდეს“ (თალაკვაძე მ., 1952).

III. მოხსენების წარმართველი მიზანია, წარმოჩნდეს ის საღვთისმეტყველო წანამძღვრები, რითაც საზრდოობს იაკობ გოგებაშვილის „დედა ენის“ აგების მეთოდოლოგია, რომლის „აზრისა“ და „სწავლების თანამიმდევრობის“ მრჩობლად შეწყვილებული მეთაური პრინციპიდან არის აღმოცენებული სწავლება-შესწავლის ათეულზე მეტი წესი:

ეკონომიისა და მრავალფეროვნებისა (ერთიდან – მრავალი),

გენეტიკური (შესასწავლის გვარსახეობრივი შესწავლა);

შეგნებულობისა (ადვილიდან – ძნელზე, მარტივიდან – რთულზე, ნაცნობიდან – უცნობზე),

მრავალჭერადი განმეორებისა,

დიდაქტიკური და სხვ., რაც ესოდენ აუცილებელია სწავლება-შესწავლის „მიზეზის განსამართლებლად და მიზნის აღსასრულებლად“ (იაკობ გოგებაშვილი).

ლიტერატურა:

ბასილი დიდი. (2020). – თხზულებანი: ფსალმუნთა განმარტება; ჰომილიები ექვსი დღისათვის. თბილისი: საქართველოს საპატრიარქოს გამომცემლობა.

თალაკვაძე მ. (1952). ი. გოგებაშვილის ანბანის სახელმძღვანელოთა აგების პრინციპები, საკვალიფიკაციო ნაშრომი პედაგოგიკურ მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად. თბილისი.

The rules of the systemic character, their methodological usage are the preconditions for accomplishing any work successfully. From this point of view, we pay attention to the anno mundi (creation of the world) told in the first book of the “Holy Writ” in the secret note, in fact, the highly mystical and divine message of the unfathomable mystery of the Creation

(Shesaqme - “The book of Creation”): first of all, towards the note in the first book of the holy writing, delivered in the wisest and deepest note expressing the creation of the Universe. (the book of Creation, I-II).

The explanation (Basil the Great, 2002) says that the skilful architect, the all-forgiving and the wisest, holds the divine methodology of creating. He gifted it to us whom he considers being like him; it will help to fulfil all the human and divine deeds as pleasant and praisable. The Saint father showed three important methodological principles:

- The principle of sense – implement the work purposefully, think over in advance about the reason and purpose and over the own wills and aims carefully;

- What (what I am going to do)?
- Why (why should I do it)?
- How (how should I do it)?
- Is this a good deed and can I do it or not?

- The principle of hierarchy:

- Implement the work in sequence;
- Implement the work in the proper time;
- Implement it regarding as it would be likeable for God;

- The principle of “revision” - implies a revision of the job done and not done; comp.: with the formulations in the “Book of Creation” (Basil the Great 2002: 251).

II. During the 10th-19th centuries, the methods of teaching, reading and writing in Georgian were based on the four principles; three of them – synthetical, analytical and complex (analytic-synthetical) were united by

Gogebashvili as one. It was established in the Georgian ABC book “Deda Ena”. This book became the basis on which the vowel-analytical method was based in the sequence:

word > meaning > sound and letter

Gogebashvili considered this method more productive and full of aims “young people should see the meaningfulness in studying, to be motivated” (Talakvadze M., 1952).

III. This paper aims to discover the basic Christian theological preconditions nourishing the methodology on which the book “Deda Ena” bases - the wisely selected principles:

Economy and Diversity (going from one to many);

Genetical (studying the diversity of the unit);

Comprehension (from simple – to complex, from familiar to unknown);

Multiple repetitions;

Didactical and others.

All principles are necessary “to justify the reasons and reach the aims of education” (I. Gogebashvili).

References:

- St. Basil the Great.** (2020). *Ts’mida Basili Didi, Tkhzulebani: psalmunta ganmart’eba; homiliebi ekvsi dghisatvis. tbilisi: sakartvelos sap’atriarqos gamomtsemloba.* [The writings, explanations to the psalms; homilies for six days. Tbilisi: Georgian Patriarchate Press].
- Talakvadze, M.** (1952). *I. Gogebashvilis anbanis sakhelmdzghvanelota agebis p’rintsip’ebi. disert’atsia. tbilisi* [The principles of compiling the ABC books by I. Gogebashvili. The dissertation work for the scientific degree of the candidate of the pedagogical sciences. Tbilisi].